

Úřad práce České republiky, krajská pobočka v Liberci

Č. j. UPCR-LB-2021/19594

Informace k pravidlům, dle kterých je postupováno při aplikaci ust. 43 odst. 5 písm. a) zák. č. 111/2006 Sb., aby byl zachován postup dle ust. § 2 odst. 4 s.ř.

Žádost:

ze dne: 03.02.2021

Žádost o poskytnutí informací na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Žadatel žádá informace týkající se poskytnutí „pravidel, dle kterých je postupováno při aplikaci ust. 43 odst. 5 písm. a) zák. č. 111/2006 Sb., aby byl zachován postup dle ust. § 2 odst. 4 s.ř.“.

Odpověď krajské pobočky Úřadu práce ČR v Liberci:

Vážený pane,

na základě Vaší žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, která byla povinnému, tedy Úřadu práce České republiky – Krajská pobočka v Liberci, doručena dne 03.02.2021 a kterou jste požádal o poskytnutí informace, resp. „pravidel, dle kterých je postupováno při aplikaci ust. 43 odst. 5 písm. a) zák. č. 111/2006 Sb., aby byl zachován postup dle ust. § 2 odst. 4 s.ř.“.

K **„poskytování dávek hmotné nouze ve věcné formě prostřednictvím poukázek“** si dovoluujeme úvodem citovat text ust. § 43 odst. 5 písm. a) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, to i obecně pro výplatu dávek vůbec s doprovodným komentářem pro Vaši snazší orientaci:

§ 43 [\[Praktický komentář \[DZ\]\]](#)

Výplata dávek

(5) Způsob výplaty určuje plátce dávky tak, že bere v úvahu schopnosti a možnosti osoby v hmotné nouzi s dávkou v hmotné nouzi hospodařit a využít dávku k účelu, ke kterému je určena. Způsob výplaty

a) příspěvku na živobytí může určit plátce dávky tak, že nejméně 35 % a nejvýše 65 % přiznané dávky bude poskytnuto využitím poukázky opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě. Příjemci dávky, který pobírá dávku déle než 6 měsíců v posledních 12 měsících, bude dávka vyplácena tak, že nejméně 35 % a nejvýše 65 % dávky bude vypláceno poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě. Ustanovení předchozí věty se nepoužije v případech, kdy výše příspěvku na živobytí nepřesahuje 500 Kč, a v případech, kdy je příjemce nebo osoba s ním společně posuzovaná osobou, která poskytuje péči podle [§ 3 odst. 1 písm. a\) bodu 5](#), nebo osobou, které

1. jsou poskytovány pobytové sociální služby⁷⁸⁾,
2. je poskytována zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení po celý kalendářní měsíc,
3. byla pravomocným rozhodnutím soudu omezena svéprávnost⁷⁹⁾,
4. byl přiznán příspěvek na péči ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost)⁷⁴⁾, a to ode dne právní moci rozhodnutí o přiznání této dávky, nebo je osobou starší 70 let,
5. byla přiznána invalidita III. stupně, anebo v případech, kdy se jedná o důvody hodné zvláštního zřetele,

[§ 43](#)

Výplata dávek

Bc. Miroslava Pavelková
Ing. Ivana Grunerová
Mgr. Petr Beck

Právní stav komentáře je ke dni 24.4.2019.

I. Výplata dávek obecně

Dávky pomoci v hmotné nouzi slouží k bezprostřední spotřebě a na rozdíl např. od dávek státní sociální podpory se opakující dávky vyplácí v měsíčních lhůtách určených plátcem dávky v měsíci, na který náleží. Všechny dávky se vyplácí v české měně. Žadatel o dávku si v žádosti volí jeden ze způsobů výplaty dávky, tj. na účet, v hotovosti nebo poštovním poukazem, avšak o konečném způsobu výplaty rozhoduje orgán pomoci v hmotné nouzi s přihlédnutím ke konkrétní situaci a potřebám žadatele a společně posuzovaných osob. Mimo uvedené způsoby lze dále vyplácet prostřednictvím poukázek:

- na hmotnou pomoc v zařízení poskytujícím sociální služby,
- opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě,
- na přímý odběr zboží ve stanovené hodnotě, nebo přímou úhradou částek.

II. Výplata příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení

U příspěvku na živobytí je možné v odůvodněných případech rozhodnout o výplatě v kratších intervalech (týdně, popř. denně), a to u příjemců, kteří nejsou schopni s dávkou hospodařit. V případě, že u příspěvku na živobytí bude rozhodnuto o kombinovaném způsobu výplaty, pak lze nejméně 35 % a nejvýše 65 % přiznané dávky vyplatit formou poukázek k nákupu zboží a zbývající část se vyplatí v peněžní formě. V případě, že příjemce příspěvku na živobytí pobírá dávku déle než 6 kalendářních měsíců v posledních 12 kalendářních měsících, je část dávky vyplácená poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě. Postup uvedený v předchozí větě se nemusí uplatnit v následujících případech:

1. Výše příspěvku na živobytí nepřesahuje 500 Kč

Jedná se o všechny případy bez rozdílu, ve kterých výše příspěvku na živobytí byla vyměřena do částky 500 Kč včetně. V těchto situacích je s ohledem na nízkou výši příspěvku na živobytí neefektivní vyplácet část této dávky prostřednictvím poukázek.

2. Příjemce příspěvku na živobytí nebo společně posuzovaná osoba je osobou, která poskytuje péči podle § 3 odst. 1 písm. a) bodu 5

Jde o příjemce příspěvku na živobytí (společně posuzovanou osobu) osobně pečující o dítě ve věku do 10 let závislém na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost). Dále se jedná o příjemce příspěvku na živobytí (společně posuzovanou osobu) osobně pečujícího o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), nebo ve stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost). Těmto příjemcům nebude část příspěvku na živobytí vyplácena prostřednictvím poukázek pouze za předpokladu, že v žádosti o příspěvek na péči pro osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby jsou tyto příjemci uvedeni jako osoby poskytující pomoc. Je-li takových pečujících osob více, lze tuto úpravu použít pouze u jedné z nich, a to té, která byla určena jejich písemnou dohodou, a nedohodnou-li se, nelze tuto úpravu použít vůbec.

3. Příjemce příspěvku na živobytí nebo společně posuzovaná osoba je osobou, které jsou poskytovány pobytové sociální služby

V těchto případech jde o všechny osoby (společně posuzované osoby), které jsou příjemci příspěvku na živobytí a zároveň jim jsou poskytovány pobytové sociální služby. Vždy se musí jednat o registrovanou pobytovou sociální službu podle [zákona o sociálních službách](#). Půjde tedy o osobu (společně posuzovanou osobu) ubytovanou v domově pro seniory, týdenním stacionáři, domově pro osoby se zdravotním postižením, domově se zvláštním režimem, chráněném bydlení, domě na půl cesty, terapeutické komunitě, zařízení následné péče, zdravotnickém zařízení lůžkové péče nebo v azylovém domě podle [zákona o sociálních službách](#).

4. Příjemce příspěvku na živobytí nebo společně posuzovaná osoba je osobou, které je poskytována zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení po celý kalendářní měsíc

Do této skupiny osob patří příjemce příspěvku na živobytí (společně posuzovaná osoba), který je celý kalendářní měsíc v rámci rozhodného období hospitalizován v nemocnici, v psychiatrické léčebně, v léčebně dlouhodobě nemocných nebo v dalších zdravotnických zařízeních.

5. Příjemce příspěvku na živobytí nebo společně posuzovaná osoba je osobou, které byla pravomocným rozhodnutím soudu omezena svéprávnost

Jedná se o osobu (osobu společně posuzovanou), které byla podle [§ 55 a následujících obč. zák.](#) rozhodnutím soudu omezena svéprávnost. Tato osoba (společně posuzovaná osoba) má soudem ustanoveného opatrovníka, který je přímým zástupcem této osoby (společně posuzované osoby) a který ve prospěch této osoby (společně posuzované osoby) právně jedná, a z tohoto právního jednání vznikají práva a povinnosti přímo této osobě (společně posuzované osobě).

6. Příjemce příspěvku na živobytí nebo společně posuzovaná osoba je osobou, které byl přiznán příspěvek na péči ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost), a to ode dne právní moci rozhodnutí o přiznání této dávky

Podle [zákona o sociálních službách](#) byl této osobě (společně posuzované osobě) pravomocně přiznán příspěvek na péči ve stupni III nebo IV.

7. Příjemce příspěvku na živobytí nebo společně posuzovaná osoba je osobou starší 70 let

Jedná se o příjemce příspěvku na živobytí (společně posuzovanou osobu), který dosáhl věku vyššího 70 let v rozhodném období podle § 10.

8. Příjemce příspěvku na živobytí nebo společně posuzovaná osoba je osobou, která byla uznána invalidní pro invaliditu třetího stupně

Příjemce příspěvku na živobytí (společně posuzovaná osoba) je uznán invalidní pro invaliditu třetího stupně a nemusí být ani poživitelem invalidního důchodu.

9. Situace příjemce příspěvku na živobytí nebo společně posuzované osoby je orgánem pomoci v hmotné nouzi vyhodnocena jako případ hodný zvláštního zřetele

Zákon stanoví orgánu pomoci v hmotné nouzi alternativně možnost správního uvážení, aby mohl kromě případů uvedených výše vyhodnotit i jiné situace, ve kterých jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele pro to, aby nebyla stanovena výplata části příspěvku na živobytí prostřednictvím poukázek u příjemců, kteří pobírají tuto dávku déle jak 6 měsíců v posledních 12 měsících. Orgán pomoci v hmotné nouzi může na základě správního uvážení vyhodnotit další situace, ve kterých by výplata části příspěvku na živobytí formou poukázek zjevně nevedla k naplnění jejího účelu. Může jít např. o situace, kdy příjemce příspěvku na živobytí (společně posuzovaná osoba) má ztížené podmínky pro osobní vyzvedávání poukázek nebo jejich uplatnění v obchodních sítích (např. z důvodu zdravotního stavu, diety, vyššího věku, ekonomické náročnosti, složitě dopravní dostupnosti). Také pokud je příjemci příspěvku na živobytí stanoven zvláštní příjemce (§ 40), není důvod vyplácet část této dávky prostřednictvím poukázek, protože je tak zaručeno využití dávky k účelu, na který byla poskytnuta.

Ve všech výše uvedených 9 případech vždy postačuje, aby alespoň jedna osoba v rámci okruhu společně posuzovaných osob patřila do jedné ze zmíněných kategorií, a orgán pomoci v hmotné nouzi nemá povinnost aplikovat § 43 odst. 5 písm. a) věty druhé u celého tohoto okruhu. Avšak úpravou, že se § 43 odst. 5 písm. a) věty druhé nepoužije u výše 9 stanovených skupin osob (společně posuzovaných osob), nejsou dotčena ustanovení § 42 odst. 1 a 2 a § 43 odst. 4 a 5 písm. a) věty první. To znamená, že i když orgán pomoci v hmotné nouzi není povinen v daných případech poskytnout část příspěvku na živobytí v rozmezí nejméně 35 % a nejvýše 65 % prostřednictvím poukázek u příjemců, kteří pobírají tuto dávku déle jak 6 měsíců v posledních 12 měsících, může i přesto v těchto případech, které jsou odůvodněné, část této dávky formou poukázek vyplatit. Takový způsob výplaty může v odůvodněných případech určit i u osob (společně posuzovaných osob), které nepobírají příspěvek na živobytí déle jak 6 měsíců v posledních 12 měsících. Při zvažování, zda způsob výplaty části příspěvku na živobytí bude realizován prostřednictvím poukázek, či nikoliv, orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje a hodnotí individuální situaci žadatele nebo příjemce této dávky, jejich možnosti a schopnosti v oblasti hospodaření s finančními prostředky apod. Orgán pomoci v hmotné nouzi volí formu vyplácení části příspěvku na živobytí prostřednictvím poukázek především v případech, kdy je zřejmé, že žadatel nebo příjemce by tuto dávku nevyužíval nebo nevyužívá k účelu, ke kterému byla určena.

Moderace ze strany orgánu pomoci v hmotné nouzi je dále možná v určení rozmezí použití poukázek mezi 35 % až 65 %, pokud v této formě dávku vyplácí. Tzn., pokud bude dávka využívána plně k účelu, na který slouží, a příjemce dávky nebo osoba společně posuzovaná nebudou zařazeny do výše uvedených 9 situací, a nebude zjištěno, že osoba nebo osoby společně posuzované požívají alkoholické nápoje, návykové látky nebo hrají na automatech, nebo je zanedbávána výživa dětí, je namístě zvolit pouze co nejnižší procento výplaty dávky poukázkami. Stejným způsobem se bude postupovat u osoby, která bude nově žádat o příspěvek na živobytí. Pokud jej pobírala již v předešlých 12 kalendářních měsících před měsícem podání žádosti alespoň 6 měsíců, bude jí část dávky poskytnuta poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě, pokud nebude zařazena pod některou z výše uvedených 9 situací.

Pokud výše doplatku na bydlení nepřesahuje 100 Kč, může se příjemce dávky dohodnout s orgánem pomoci v hmotné nouzi (je potřeba souhlas příjemce), že dávka bude vyplacena najednou po delším časovém období, max. však po uplynutí jednoho roku.

Způsob výplaty dávky je součástí rozhodnutí, resp. oznámení o přiznání dávky. V případě, že v průběhu poskytování opakující se dávky nastanou skutečnosti odůvodňující změnu způsobu výplaty, např. z peněžní na kombinovanou formu, je nezbytné vydat podle § 66 nové oznámení (§ 76).

III. Výplata mimořádné okamžité pomoci

Mimořádná okamžitá pomoc se vyplácí bezodkladně poté, co ji orgán pomoci v hmotné nouzi přizná (§ 38 odst. 2). Bezodkladnost vyplývá také z charakteru dávky - hrozí vážná újma na zdraví, mimořádná událost, nezbytný jednorázový výdaj, sociální vyloučení atd.

Obdobně jako u příspěvku na živobytí může orgán pomoci v hmotné nouzi v odůvodněných případech určit u mimořádné okamžité pomoci z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví podle § 2 odst. 3 výplatu tak, že nejméně 35% a nejvýše 65% přiznané dávky se vyplatí formou poukázek k nákupu zboží ve stanovené hodnotě.

Při výplatě mimořádné okamžité pomoci z důvodů úhrady nezbytného jednorázového výdaje nebo na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby nebo na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí (§ 2 odst. 5) je třeba upřednostnit způsob přímé úhrady výdaje či nákladu nebo poukázky. Hotovostní způsob výplaty lze na rozdíl od výše uvedeného použít jen v odůvodněných případech, nebo pokud nelze využít těchto způsobů výplaty. Jde např. o situaci, kdy obchodník, u kterého má být předmět dlouhodobé potřeby pořízen, nebere poukázky.

IV. Změna hlášeného pobytu příjemce příspěvku na živobytí

Dávky pomoci v hmotné nouzi vyplácí krajská pobočka Úřadu práce, která je podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu, popř. místa zaměstnání nebo bydliště oprávněné osoby příslušná k rozhodování o dávce (§ 67). Zákon speciálně upravuje pouze postup při změně hlášeného pobytu příjemce příspěvku na živobytí, tj. v situaci, kdy dochází ke změně místní

příslušnosti krajské pobočky Úřadu práce. Dosavadní plátce dávky (dosud místně příslušná krajská pobočka) zastaví výplatu dávky nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž se o změně pobytu příjemce dozvěděl. Vzhledem ke speciální úpravě musí být v tomto měsíci, v němž je výplata dávky zastavena, ještě před jejím zastavením dávka vyplacena. Nově příslušné krajské pobočce Úřadu práce následně předá kopie podkladů (spisu), na jejichž základě byla dávka přiznána a poskytuje se. Nové příslušná krajská pobočka Úřadu práce obnoví výplatu dávky tak, aby navazovala na poslední vyplacenou dávku, tzn. po měsíci, v němž byla dávka naposledy vyplacena a její výplata zastavena. V případě nesplnění oznamovací povinnosti příjemce dávky může dojít k situaci, že po změně pobytu bude po nějakou dobu vyplácet dávky původní plátce. Zda pozdním ohlášením této rozhodné skutečnosti došlo k neoprávněné výplatě dávky nebo byla vyplacena ve vyšší částce, než náležela, popř. mohlo dojít ke zvýšení dávky, je předmětem samostatného řízení.

S ohledem na [§ 75](#) se bude vést celé správní řízení o zastavení výplaty příspěvku na živobytí a o tomto se vydá rozhodnutí. Do rozhodnutí o zastavení výplaty je možné uvést, že výplata bude zastavena po dobu, než budou předány potřebné podklady ze spisové dokumentace (kopie) příslušné krajské pobočky Úřadu práce, která následně výplatu dávky obnoví. Pokud se nemění jiné rozhodné skutečnosti (např. výše příjmu, změna částky živobytí), může ke změně výše příspěvku na živobytí docházet v případě, že se mění okruh společně posuzovaných osob. Pokud příjemce dávky oznámí změnu pobytu v zákonné lhůtě 8 dnů, tato změna se promítne od následujícího měsíce ([§ 44 odst. 5](#)) a řízení o změně výše dávky vede již nově příslušná krajská pobočka Úřadu práce.

Při změně hlášeného pobytu u příjemce doplatku na bydlení, resp. při změně bytu (obývaného prostoru), bude ve většině případů docházet ke změně nároku a výše dávky, neboť může dojít ke změně formy bydlení, nákladů na bydlení, změně v okruhu společně posuzovaných osob apod. Bude potřeba doložit nové informace o užívaném bytu (obývaném prostoru). Tyto změny se však projeví podle [§ 44](#) od následujícího měsíce.

Přímo pak pro potřeby postupu Úřadů práce ČR je Vámi poptávaná oblast upravena vnitřním řídicím aktem ÚP ČR, a to Sdělením vedoucího oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 18/2018 ve znění Dodatku č. 1 – Výplata dávek pomoci v hmotné nouzi ve věcné formě prostřednictvím poukázek, které je účinné od 01.01.2019 (Dodatek č. 1 pak od 01.08.2019). Toto sdělení Vám k nahlédnutí přikládáme přílohou.

Pro volbu výplaty dávek hmotné nouze ve věcné formě prostřednictvím poukázek je typické, že se tak děje výlučně a vždy na základě individuálního posouzení konkrétní situace v rámci přípustného správního uvážení. Vždy se tak děje na základě věcného zákona v jeho zákonných hranicích, proto nelze než odkázat na příslušnou právní úpravu obsaženou v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a její výkladová pravidla, jak shora nastíněno.

Závěrem pak citujeme z komentáře (viz text shora):

„Při zvažování, zda způsob výplaty části příspěvku na živobytí bude realizován prostřednictvím poukázek, či nikoliv, orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje a hodnotí individuální situaci žadatele nebo příjemce této dávky, jejich možnosti a schopnosti v oblasti hospodaření s finančními prostředky apod.“

Toliko k Vaší žádosti stran povinného subjektu.

S pozdravem